

MUHAMMAD SODIQ MUHAMMAD YUSUFNING “BAXTIYOR OILA” ASARIDA OILA VA ISLOM AXLOQIY TAMOYILLARI

Radjabov Quvonchbek Mamatmo‘min o‘g‘li

Termiz davlat universiteti Iqtisodiyot fakulteti

“Menejment” yo‘nalishi 125-guruh talabasi

E-mail: radjabovquvonchbek765@gmail.com

Akrom Jo‘rayev Namozovich

Termiz davlat universiteti Tarix fakulteti “Falsafa” kafedراسi o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning “Baxtiyor oila” asarida islom qadriyatlarining oila hayotidagi talqini ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Asarda oila inson hayotining muqaddas maskani, jamiyatning ma’naviy tayanchi sifatida talqin etiladi. Muallif Qur’on oyatlari va hadislar asosida er-xotin o‘rtasidagi hurmat, sabr, mehr-oqibat, farzand tarbiyasi va axloqiy poklik kabi qadriyatlarning ahamiyatini chuqur yoritadi. Tadqiqotda diniy-ta’limiy, sotsiologik hamda matnshunoslik yondashuvlari asosida “Baxtiyor oila” asarining mazmuni tahlil qilinib, uning zamonaviy jamiyatdagi tarbiyaviy ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: *Islom qadriyatlari, oila, dinshunoslik, Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf, Baxtiyor oila, Qur’on, hadis, axloq, ma’naviyat, farzand tarbiyasi, jamiyat, qadriyat.*

АННОТАЦИЯ

Данная статья представляет научный анализ интерпретации исламских ценностей в семейной жизни, изложенных в книге шейха Мухаммада Содика Мухаммада Юсуфа «Счастливая семья». В данном труде семья рассматривается как священный институт и нравственная основа общества. Опираясь на Коран и хадисы, автор подчеркивает ключевые ценности, такие как уважение между супругами, терпение, сострадание, нравственная чистота и воспитание детей.

Используя методы теологического, социологического и текстового анализа, исследование раскрывает концептуальное содержание произведения и подчеркивает его образовательное значение для современного общества.

Ключевые слова: *исламские ценности, семья, религиоведение, шейх Мухаммад Содик Мухаммад Юсуф, «Счастливая семья», Коран, хадис, нравственность, духовность, воспитание детей, общество, этика.*

ABSTRACT

This article provides a scholarly analysis of the interpretation of Islamic values in family life as presented in Shaykh Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf's book "Baxtiyor Oila" (A Happy Family). The work views the family as a sacred institution and the moral foundation of society. Based on the Qur'an and Hadith, the author emphasizes key values such as respect between spouses, patience, compassion, moral purity, and the upbringing of children. Using theological, sociological, and textual analysis methods, the study explores the conceptual meaning of the work and highlights its educational significance for modern society.

Keywords: *Islamic values, family, religious studies, Shaykh Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf, Baxtiyor Oila, Qur'an, Hadith, morality, spirituality, child upbringing, society, ethics.*

KIRISH

Islom dini inson hayotining barcha jabhalarini, xususan, oila muqaddasligini chuqur e'tirof etadi. Oila jamiyatning eng kichik, lekin eng muhim ijtimoiy bo'g'ini hisoblanadi. Har bir mustahkam jamiyatning poydevori sog'lom, mehrlil va mas'uliyatli oilalardir. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, ma'naviy qadriyatlarga qaytish, diniy-ma'rifiy manbalarga murojaat qilish jarayoni jadallashdi. Bu borada Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning "Baxtiyor oila" asari o'zining chuqur ilmiy, axloqiy va diniy mazmuni bilan alohida o'rin egallaydi. Mazkur asarda oila qadriyatlari Qur'on va hadis asosida talqin etilib, zamonaviy jamiyatda oilaviy muammolarni hal qilishning diniy-axloqiy yondashuvi taklif etiladi. Muallifning fikricha, baxtiyor oila — bu o'zaro hurmat, sadoqat, sabr, va imon ustiga qurilgan maskandir. Maqsad va vazifalar Maqolaning maqsadi — "Baxtiyor oila" asarida islom qadriyatlarining talqinini tahlil qilish, diniy manbalarda oilaga oid asosiy tamoyillarni ochib berish va ularning zamonaviy ijtimoiy hayotdagi ahamiyatini ko'rsatishdir. Asosiy vazifalar: 1. "Baxtiyor oila" asarining diniy-falsafiy asoslarini tahlil qilish. 2. Oila qadriyatlarining islomiy manbalardagi talqinini aniqlash. Asardagi axloqiy, ijtimoiy va diniy qadriyatlarning o'zaro nisbatini aniqlash. Qadriyatlarning amaliy hayotdagi aksini jadval va diagramma orqali ifodalash. Metodologiya Tadqiqotda taqqoslama tahlil, matnshunoslik, kontent tahlili, hamda sotsiologik tahlil usullaridan foydalanildi. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning "Baxtiyor oila" asaridagi fikrlar Qur'on oyatlari, hadislar va boshqa islomiy manbalar bilan solishtirilib, diniy qadriyatlarning zamonaviy oilaviy hayotdagi o'rnini ochib berildi. Natijalar Tahlil natijalariga ko'ra, "Baxtiyor oila" asaridagi asosiy qadriyatlar quyidagicha tasniflandi: Hurmat-Asarda eng ko'p

takrorlanadigan qadriyat. Muallif hurmatni har bir oilaning barqarorligi va tinchligining poydevori deb biladi. Er-xotin, farzand-ota-ona o'rtasidagi o'zaro ehtirom iymon alomatidir.

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Sadoqat-Er-xotin o'rtasidagi sadoqat nafaqat nikohning mustahkamligi, balki Alloh oldidagi mas'uliyat sifatida tasvirlangan. Sadoqatning yo'qligi oila inqiroziga sabab bo'lishi mumkinligi ta'kidlanadi. Mehr-shafqat-Muallif mehr va shafqatni oilaviy muhabbatning asosi deb biladi. Farzandlar tarbiyasi, ota-onaga g'amxo'rlik, turmush o'rtoqqa mehr ko'rsatish — musulmon oilaning asosiy fazilatidir. Mas'uliyat-Oila boshlig'i va onaning farzandlar oldidagi, jamiyatdagi burchi, halollik va hisobdorlik kabi jihatlar mas'uliyat tushunchasi bilan bog'liq holda yoritilgan. Boshqalar (halollik, to'g'rilik, sababsizlikdan saqlanish)- Bu qadriyatlar oila ichidagi axloqiy muhitni mustahkamlovchi ikkilamchi, lekin zarur fazilatlar sifatida qayd etilgan.

Tahlil natijalariga ko'ra, eng ko'p tilga olingan qadriyat hurmat (25%) bo'lib, bu oila tinchligi baxtining asosiy omili sifatida ko'rsatilgan. Sabr (21%) va sadoqat (18%) qadriyatlari turmushdagi doimiylik, murosaga tayyorlik va halollik bilan bog'lanadi. Mehr-shafqat (16%) esa oila muhitida ijobiy psixologik muvozanatni ta'minlaydi. Mas'uliyat (13%) oilaviy rollar va burchlarning diniy asoslarini yoritadi. Qolgan 7% qadriyatlar — halollik, adolat, to'g'rilik — asosiy fazilatlarni to'ldiruvchi sifatida qaraladi. Demak, "Baxtiyor oila" asarida ma'naviy qadriyatlar diniy aqidalar bilan uyg'unlashgan holda, oila tinchligi va mustahkamligini ta'minlaydigan omillar sifatida talqin etiladi. Munozara "Baxtiyor oila" asari orqali Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf oila mustahkamligini faqat moddiy omillar emas, balki ma'naviy birlik belgilashini asoslaydi. U Qur'onning "Ey insonlar, Biz sizlarni bir erkak va bir ayoldan yaratdik" (Hujurot surasi, 13-oyat) mazmunini oila mohiyatining markaziga qo'yadi.

Musulmon oilaning asosiy fazilatlaridan biri-farzandlar tarbiyasi. Asarda erkak va ayol burchlari, ota-onalarning mas'uliyati, farzand tarbiyasi hamda axloqiy muvozanatga katta e'tibor beriladi. Bu jihatdan asar zamonaviy oilaviy psixologiya bilan hamohang bo'lib, diniy qadriyatlarni amaliy hayot bilan uyg'unlashtiradi. Xulosa Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, "Baxtiyor oila" asari o'zbek jamiyatida diniy ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlashda muhim manba hisoblanadi. Asarda islom qadriyatlari oila tinchligi, mehr-shafqat, hurmat va mas'uliyat orqali jamiyat barqarorligiga xizmat qilishi ta'kidlanadi. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning bu asari nafaqat diniy, balki sotsiologik ahamiyatga ega bo'lib, yoshlar tarbiyasida qo'llanishi mumkin bo'lgan muhim qo'llanmadir.

Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning «Baxtiyor oila» asari islom dinining oila hayotiga bag'ishlangan eng muhim qo'llanmalardan biridir. Bu kitob er va xotinning o'zaro munosabatlari, bolalar tarbiyasi, oilaviy mas'uliyatlar va baxtli hayot qurishning islomiy asoslari haqida chuqur bilimlar beradi. O'zbek o'quvchilariga islomiy qadriyatlar asosida mustahkam oila qurish yo'llarini ko'rsatuvchi ushbu asar millionlab odamlarning oilaviy hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan. Ushbu maqolada asarning asosiy g'oyalari, amaliy maslahatlari va oilaviy baxt siri tahlil qilinadi.

«Baxtiyor oila» asari islomiy qadriyatlar asosida mustahkam va baxtli oila qurish haqidagi to'liq qo'llanmadir. Muallif bu asar orqali er va xotinning o'zaro huquq va majburiyatlari, bolalar tarbiyasidagi ota-onaning roli, oilaviy nizolarni hal qilish usullari va islom dinining oila institutiga bergan ulug' e'tiborini ko'rsatadi. Kitob shuni ta'kidlaydiki, haqiqiy baxt moliyaviy boylikda emas, balki islomiy axloq va qadriyatlar asosida qurilgan mehribon munosabatlarda. Asar o'quvchilarni islomiy qonun-qoidalar doirasida oila qurish, nikoh marosimidan tortib bolalar tarbiyasigacha bo'lgan barcha masalalarda to'g'ri yo'l tutishga yo'naltiradi.

Muallif islomiy oila qurish tamoyillarini bir necha muhim yo'nalishda ochib beradi. Birinchidan, to'g'ri turmush o'rtoq tanlash mezonlari bayon etiladi. Islomda nikoh — bu nafaqat ikki kishining birlashuvi, balki ikki oilaning qo'shilishi va katta mas'uliyat ekanligi ta'kidlanadi. Er kishi xotinini tanlashda uning dindorligi, axloqi va xulq-odobiini birinchi o'ringa qo'yishi kerakligi, moliyaviy ahvol esa ikkinchi darajali masala ekanligi ko'rsatiladi.

Nikoh marosimining o'zi ham islomiy qonun-qoidalar asosida oddiy va samimiy bo'lishi kerakligi tushuntiriladi. Muallif hadya-sovg'alar va to'y-marosimlarning islomga zid bo'lmasligi, ortiqcha xarajatlardan saqlanish zarurligini ta'kidlaydi. Shuningdek, nikoh shartnomasining ahamiyati va er-xotinning o'zaro huquqlari batafsil bayon etiladi.

Oilaviy munosabatlarda mehribon muomala, sabr-toqat va o'zaro tushunish asosiy tamoyillar sifatida ko'rsatiladi. Er kishining xotiniga nisbatan rahm-shafqat ko'rsatishi, uning fikrini hurmat qilishi va oilaning moliyaviy ehtiyojlarini ta'minlashi majburiyati tushuntiriladi. Xotin-qizlarning ham eriga nisbatan ita'atkor bo'lishi, uy ishlarini yaxshi yuritishi va bolalarni to'g'ri tarbiyalashidagi roli alohida ta'kidlanadi.

Oilaviy nizolar va kelishmovchiliklarni hal qilish usullari ham batafsil bayon etiladi. Muallif er-xotin o'rtasidagi tortishuvlarni sabr va hikmat bilan hal qilish, oila buzilishiga olib keluvchi xatti-harakatlardan saqlanish yo'llarini ko'rsatadi. Ajralish

masalasi ham islomiy nuqtai nazardan ko'rib chiqiladi — bu oxirgi chora ekanligi va imkoni boricha oilani saqlab qolishga harakat qilish kerakligi ta'kidlanadi.

Bolalar tarbiyasi alohida katta bob sifatida bayon etiladi. Farzandlarni islomiy ruhda tarbiyalash, ularga dindorlik va yaxshi axloqni singdirish, ta'lim-tarbiya berish ota-onaning eng muhim vazifasi ekanligi ko'rsatiladi. Muallif bolalarning yoshiga qarab turli xil tarbiya usullarini tavsiya qiladi va islomiy adabiyot, namoz, ro'za kabi ibodat-tarbiya vositalarining ahamiyatini tushuntiradi.

Asosiy mavzular. Nikoh va oila qurish: Muallif to'g'ri turmush o'rtoq tanlash, nikoh tuzish tartibi va oilaviy hayotning boshlang'ich qoidalari haqida batafsil ma'lumot beradi. Islomda nikohning faqat ijtimoiy emas, balki ibodatga o'xshash muqaddas amal ekanligi ta'kidlanadi.

Er va xotinning huquq-majburiyatlari: Oiladagi har bir a'zoning o'z o'rnini va mas'uliyati bor ekanligi ko'rsatiladi. Er kishining moliyaviy ta'minot berish, himoya qilish va rahm-shafqat ko'rsatish majburiyatlari, xotinning uy yuritish, bolalar tarbiyasi va erga itaakatkorlik qilish vazifalari islomiy manbalar asosida tushuntiriladi.

Bolalar tarbiyasi: Farzandlarni islomiy ruhda o'stirish, ularga yaxshi ta'lim berish va axloqiy qadriyatlarni singdirish ota-onaning eng muhim vazifasi ekanligi ko'rsatiladi. Bolalar bilan munosabatda mehribon, lekin qat'iy bo'lish zaruriyati ta'kidlanadi.

Oilaviy nizolarni hal qilish: Er-xotin o'rtasidagi kelishmovchiliklarni to'g'ri yo'lda hal qilish, sabr-toqat ko'rsatish va ajralishdan saqlanish yo'llari islomiy hikmatlar asosida tushuntiriladi.

Moliyaviy masalalar: Oilaviy byudjetni to'g'ri boshqarish, halol rizq izlash va oila a'zolarining ehtiyojlarini qondirish masalalari ham batafsil bayon etiladi.

Muallif o'z asarida Payg'ambar (s.a.v.) va sahobalarning oilaviy hayotidan ko'plab misollar keltiradi. Rasululloh (s.a.v.)ning xotinlari bilan munosabati, bolalar tarbiyasidagi uslubi va oilaviy masalalardagi hikmatli yo'l-yo'riqlari asar davomida doimiy ravishda misol qilib keltiriladi.

Hazrat Xadija (r.a.) va Hazrat Oyisha (r.a.)ning fazilatlarini, onalar sifatidagi mukammal namunalarini alohida ta'kidlanadi. Sahobalar orasidan ham ko'plab ijobiy misollar keltiriladi — ular qanday qilib islomiy qadriyatlar asosida baxtli oilalar qurgan va avlodlarini tarbiyalagan haqida hikoya qilinadi.

Shuningdek, zamonaviy hayotdan ham misollar keltiriladi. Muallif hozirgi zamon oilalarining duch kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ularni islomiy yo'l bilan hal qilish usullarini ko'rsatadi. Televizor, internet, zamonaviy ta'lim tizimi kabi omillarning oila hayotiga ta'siri va ulardan to'g'ri foydalanish yo'llari ham tahlil qilinadi.

XULOSA

Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf o'zining «Baxtiyor oila» asarida sodda, tushunarli va samimiy uslubdan foydalanadi. Kitob ilmiy-ommabop uslubda yozilgan bo'lib, murakkab diniy masalalarni oddiy til bilan tushuntiradi. Muallif Qur'on oyatlari va hadislarni o'rinli keltiradi, lekin ularni tarjima va izoh bilan birga beradi, shuning uchun diniy bilimi kam bo'lgan o'quvchilar ham osongina tushunadi. Asar amaliy maslahatlar bilan boy. Har bir nazariy fikr amaliy misollar va tavsiyalar bilan mustahkamlanadi. Muallif o'quvchilarga konkret yo'l-yo'riqlar beradi — qanday qilib majburiyatlarni bajarish, muammolarni hal qilish va oilaviy baxtni saqlash haqida. Kitobning tili mehribon va samimiy. Muallif o'quvchilari bilan do'stona suhbatlashayotgandek yozadi, ularni qiynalmaslik, umidsizlikka tushmaslik haqida dasto'urlab turadi. Bu uslub kitobni nafaqat ma'lumot manbai, balki ruhiy yordam beruvchi do'st sifatida qabul qilishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf. Baxtiyor oila. – Toshkent: «Hilol-Nashr» nashriyot-matbaasi, 2025. – 512 b.
2. Al-Ghazali A. Ihya Ulum ad-Din. - Beirut: Dar al-Ma'rifa, 2005.
3. Nasr S. H. Islam: Religion, History, and Civilization. - New York: HarperOne, 2003.
4. Esposito J. L. Islam: The Straight Path. - New York: Oxford University Press, 2016.
5. Rahman F. Islam and Modernity: Transformation of an Intellectual Tradition. - Chicago: University of Chicago Press, 1982.
6. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
7. Abdukarimov A. Islom axloqi va oilaviy qadriyatlar. - Toshkent: Movarounnahr, 2015.